

Painehaavapotilaan alueellinen hoitoketju Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä

Laatija(t):	Helli Väänänen ja työryhmä
Vastuuhlö:	Tiina Sakko
Hyväksyjä:	Paula Mustonen
Kuvaus:	Painehaavapotilaan alueellisen hoitoketjun tarkoitus on tukea hoitosuosituksen ja kansallisten hoidon perusteiden mukaista toimintaa Pohjois-Savossa. Hoitoketjun tavoitteena on tehokas ja oikea-aikainen hoito painehaavapotilaalle. Hoitoketju toimii perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisen työnjaon ohjaajana. Potilaan ensisijainen hoitovastuu on perusterveydenhuollossa, ellei hoitoa ole tarkoituksenmukaista siirtää erikoissairaanhoidon hoitoon.

Perusterveydenhuollon tehtävät

Diagnostiset tutkimukset:

1. Haavastatus (koko, syvyys, sijainti, kesto, ympäröivä iho) ja diagnoosin määrittäminen.
2. Lääkärin suorittama kliininen tutkimus.
  - paineisten alueiden tarkistus koko vartalon alueelta
  - haava-alueen verenkierron arvio
  - yleistilan ja ravitsemuksen arvio
  - arvio paineen aiheuttajasta
  - kivun arviointi
3. Perustoimintakyvyn selvittäminen.
  - liikunta- ja toimintakyky
  - kognitio- /muistitoiminnot
4. Hoidon linjaukset ja hoitotahto.
5. Natiiviröntgen mikäli haavan pohjalla luukontakti tai epäily luutason infektiosta.
6. Bakteeriviljely haavalta kliinisen tilanteen mukaan, antibiootin aloitus vain kliinisessä infektiossa.
7. Koepalan ottaminen jos epäily tuumorista.
8. Ravitsemustilan tarkistaminen (NRS-/MNA-seula, S-Alb, Prealb).
9. Tarvittaessa lähete erikoissairaanhoidon (ks. ohjeet lähetteestä ja hoitopalautteesta)

Hoidolliset toimenpiteet:

1. Haavan paikallishoito ja hoitovasteen seuranta
  - sopivan haavanhoitotuotteen käyttö
    - allergioiden huomiointi
    - tyhjiömuhoidon hoitovasteen arviointi
  - haavanekroosin poisto paikallisesti instrumentein, ellei kuiva nekroosi kanta-päässä
2. Asentohoito
3. Apuvälinepalvelut
  - painetta alentavat makuualustat, istuintyyny ja muut vastaavat apuvälineet,
  - ennalta ehkäisevät paikalliset pehmusteet

4. Ravitsemuksen täydentäminen
  - proteiinipitoiset lisäravinteet
  - ravitsemussuunnittelija /-terapeutin käynti
5. Perioperatiivisten potilaan asentorajoitusten toteutus

Ennalta ehkäisevä toiminta:

1. Riskipotilaiden tunnistaminen vastaanotolla tai vuodeosastolla
2. Kotisairaanhoidon ja kotihoidon alkuarviossa tehtävät riskin arviot
  - seulat (NRS tai MNA, Braden, MMSA, jne.)
  - ihon kunnon tarkistaminen
  - toiminta riskin mukaisesti

Indikaatiot erikoissairaanhoidon läheteelle:

1. Konservatiiviseen hoitoon 4-6 viikossa reagoimaton tai huonosti / riittämättömästi reagoiva haava.
2. Luuhun asti ulottuva painehaava / epäily komplisoituneesta painehaavasta (esim. epäily yhteydestä suoleen tai niveleen).
3. Ongelma haavanhoitotuotteen sopivuudessa / ongelmia mekaanisessa puhdistuksessa.
4. Tyhjiöimuhoidon aloitus.
5. Epäily akuutista invasiivisesta infektiosta / kuumeinen infektio, eikä hoito perusterveydenhuollossa riitä -> päivystys.

Erikoissairaanhoidon tehtävät (plastiikkakirurgian poliklinikka ja vuodeosasto)

1. Hoitosuunnitelman tekeminen
  - a. Arvio kirurgisen hoidon tarpeesta esim. revisiot ja rekonstruktiot
  - b. Arvio lisätutkimuksen tarpeesta esim. magneettitutkimus
  - c. Paikallishoidon suunnittelu
  - d. Tarvittaessa moniammatillinen arvio
  - e. Kontrollien ja jatkohoidon suunnittelu
2. Palaute perusterveydenhuoltoon (ks. ohje hoitopalautteesta)

Tarvittaessa puhelinkonsultaatiot

- plastiikkakirurgi p. 044 717 2271
- poliklinikan haavahoitaja p. 044 717 5685
- infektiolääkäri virka-aikana p. 044 717 9970 tai 044 717 4868

Tiedonkulku perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä

- Hoidon sujuminen kontrollien välissä yhteisen hoitosuunnitelman mukaisesti
- Haavatuotteiden käytön sopiminen haavalle
- Tuotteen vaihdon syyn selkeä raportointi
- Pitkäaikaisesta haavasta bakteeriviljelynäytteen ottaminen, kyrettinäyte, pu-baktvi1, jos epäilään infektiota
- Näytteistä tieto ja tulokset
- Antibioottihoitojen mahdollisuus, infektiolääkärin konsultaatio varhaisessa vaiheessa

- Mikäli haava ei parane tai sen paraneminen ei edisty 3 kk kuluessa erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa toteutetun hoidon jälkeen, on erikoissairaanhoidossa tehtävä moniammatillisen työryhmän arvio haavan jatkohoidon suhteen.

Täydentävää tietoa

Painehaavojen ehkäisy ja hoito: Tiivistelmä suosituksesta. 2014. National Pressure Ulcer Advisory Panel, European Pressure Ulcer Advisory Panel and Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Quick Reference Guide. Emily Haesler (Ed.). Cambridge Media: Osborne Park, Australia; 2014. Osoitteessa (3.4.2017):

<http://www.shhy.fi/site/assets/files/1043/finnish-guideline-jan2016.pdf>

Painehaavan ehkäisy ja tunnistaminen aikuispotilaan hoitotyössä. 2015. Hoitosuositus. (online) Hoitotyön tutkimussäätiö. Osoitteessa (3.4.2017): <http://www.hotus.fi/painehaavan-ehkaisy-ja-tunnistaminen-aikuispotilaan-hoitotyossa-1> sekä Keskeiset suosituslauseet samassa online osoitteessa.

Työryhmä: Tiina Sakko sairaanhoitaja, Tarja Tervo-Heikkinen kl. hoitotyön asiantuntija, Paula Hautsalo osastonhoitaja Pielavesi, Mira Miettinen sairaanhoitaja Kuopio kotihoito, Helli Väänänen plastiikkakirurgi, Raija Kokko, tk-lääkäri, Kuopio